

beide oratoria: »Die Schöpfung« en »Die Jahreszeiten«. Niemand heeft hem treffender gekarakteriseerd, ook wat betreft zijn ongehoord aantal symphonieën (bijna 140!) als Mozart, wanneer hij zegt: »Keiner kann alles, schäkern und erschüttern, Lachen erregen und tiefe Rührung, und alles gleich gut, als Haydn«. —

Mozart noemde hem zijn vader. Teeder klinken zijn reine melodieën, teeder als zijn eeuwig kinderhart. Sentimentaliteit zou men het kunnen noemen, maar in den goeden zin. Eindelijk is de muziek bevrijd van de kluisters der oude polyphonie, en levende melodie, levende taal geworden. Deze muziek jubelt, omdat zij het hart van den mensch gevonden heeft. Luchtig dartelen en stoeien zijn zangerige, kleurige klankenreien, en als hij weent, lacht hij nog in zijn tranen. Neen, zijn onschuldig klankenspel kon Beethoven niet meer bevredigen, al voelde hij zijn hart menigmaal gekoesterd door Mozart's warme innigheid. Hij voelde toch dieper en geweldiger zijn groote liefde voor de menschheid. —

Het verschil tusschen Mozart en Beethoven is te vergelijken met dat tusschen Goethe en Schiller, het verschil tusschen »naïve« en »sentimentale Dichtung«. ¹⁾ Mozart drukt in zijn naïeve gratie zijn geniaalste gedachten uit, terwijl Beethoven »sentimenteel« is in den hoogsten zin van het woord. Hettner zegt: »Wie in Goethe so ist auch in Mozart zuversichtliche, gesunde Sinnlichkeit, warme ungeteilte Hingabe an Leben und Wirklichkeit. . . . Mozart ist der unvergleichliche Meister des Wohllauts, der Eurythmie. Und wie in Schiller, so ist auch in Beethoven, und zwar in diesem noch gewaltiger, die Poesie tieftringender Innerlichkeit, die in dämonischen Ungenügen über die Schranken des engen Erdendaseins weit hinausreicht, und daher, um mit

¹⁾ Vgl. Schiller. Über naïve und sentimentale Dichtung, in zijn „Kleine Schriften vermischten Inhalts“.